

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

AŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER   DIN &UJ./DERES REF.
Jon Petter Gintal, +47 78 47 40 84
jon.petter.gintal@samediggi.no

MIN &UJ./VÁR REF.
14/1381 - 70
Almmut go válddát oktavuoda/
Oppgis ved henvendelse

BEAIV/DATO
08.01.2016

Sámediggi
Áyivovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

telefuonra: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Ápningstidder:
Mandag - Fredag
08.00 - 15.30

Klage på vedtak - Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Nussir ASA

Vi viser til Miljødirektoratets vedtak som gir Nussir ASA tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven til gruvedrift i forekomstene Nussir og Gumpenjunni/Ulveryggen i Kvalsund kommune. Samt tillatelse til deponering av avgangsmasser i Repparfjorden. Utkastet til tillatelse ble oversendt Sametinget den 08.12.2015.

Gruvedriften planlegges i et samisk område der samisk kultur med fiske, reindrift og utmarksbruk utøves, og der det samiske lokalsamfunnet vil bli direkte berørt. Miljødirektoratet og Sametinget har derfor avholdt konsultasjoner om saken, og det ble konkludert med at partene er uenig om det skal gis tillatelse etter forurensningsloven for Nussir ASA.

Klage på vedtak

Sametinget påklager det ovennevnte vedtaket, jf. forvaltningslovens § 28. Vi ber om at Klima- og miljødepartementet omgjør Miljødirektoratet vedtak, og avslår Nussir ASAs søknad om tillatelse til gruvevirksomhet etter forurensningsloven.

Hovedbegrunnelsen for klagen er at vi ikke kan se at det foreligger grunn til å gi tillatelse etter forurensningsloven fordi de forurensningsmessige ulempene for samiske næringer er så store sammenholdt med de fordeler som tiltaket for øvrig medfører. Tiltaket medfører direkte ulemper for samisk kultur og samfunn.

Det samiske kulturgrunnlaget

Statens rettsplikt over for det samiske folket omfatter det materielle kulturgrunnlaget. Sametinget har som målsetning at ressurs- og energiutvinning i tradisjonelle samiske områder skal styrke samisk kultur, samfunnsliv og samiske næringer. Uttak av ressurser skal skje på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn, og er i samsvar med internasjonal folkerett. Det vil si at samene må få de nødvendige økonomiske og fysiske vilkår for å kunne sikre og utvikle sin kultur. Dette innebærer et rettskrav fra samisk side om utnyttelse av naturressurser i samiske områder.

Sametingets vurdering av dette tiltaket er at de samlede negative konsekvensene for samisk kultur blir så store at det vanskelig kan etableres avbøtende tiltak, erstatninger og fordelsordninger som gjør at samiske næringer og samfunn kan opprettholdes og styrkes. Særlig sumvirkningene for reindriften av tiltaket, sammen med tidligere tiltak, medfører at muligheten for en fortsatt regningsssvarende reindrift i området er små. Sameksistens med gruvedrift i området bør derfor kun skje dersom reindriften gir sitt samtykke til det.

Reindrift

Miljødirektoratet sier i sin tillatelse til Nussir i kap. 5. konklusjon at: «Vi legger til grunn at det er reindriften i området som er den næringen som vil kunne få størst negativ påvirkning av gruveprosjektet.», og: «De negative konsekvensene for reindriften er etter vår vurdering i all

hovedsak knyttet til arealdisponeringen. Vi legger ved vår avgjørelse til grunn at de samiske interessene (reindriften) er vurdert i KMDs planvedtak 26. mars 2014.», og: «Vi legger derfor KMDs og LMDs vurderinger av arealdisponeringen til grunn for vår vurdering etter forurensningsloven § 11.»

Jf. det forrige avsnittet er Sametinget svært kritisk til at Miljødirektoratet på den måten avgrenser sin vurderingen i forhold til reindriften, og tar det for gitt at det er avklart i planvedtaket. Sametinget mener at dette ikke er i samsvar med forurensningsloven § 11 der forurensningsmyndigheten skal legges vekt på alle forurensningsmessige ulemper ved tiltaket.

Sametinget kan heller ikke se at hverken vedtaket om tillatelsen til virksomhet etter forurensningsloven eller planvedtaket knyttet til arealdisponeringen har gjort seriøse vurderinger knyttet til virkninger for samisk kultur, reindrift, fiske, utmarksbruk og samfunnsnivå, og hvordan disse vurderes og vektlegges i forhold til andre faktorer. Sametinget finner overveiende sannsynlig at en gruvedrift i Nussir og Gumpenjuni vil medføre en krenking av muligheten til fortsatt utøvelse av en reindrift som er regningsvarende. En etablering av gruvedrift i området vil derfor stride mot hva staten kan tillate etter FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) av 1966 artikkel 27. Prinsippet om vern mot inngrep, og rett til kultur, utgjør en materiell skranke for hva staten kan foreta seg eller tillate andre å foreta seg uten å krenke denne bestemmelsen. SP 27 er også inkorporert i norske rett med forrang foran andre lover, jf. menneskerettsloven § 2 og 3.

Sjøsamisk fiske og bruk

Norge er som kjent etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Samene var i begynnelsen av 1800-tallet flertallsfolket i Finnmark. I løpet av 1800-tallet og videre inn i 1900-tallet ble samenes kulturelle stilling grunnleggende svekket. En sterk fornuksningspolitikk var en viktig faktor. Den rammet sjøsamene særlig hardt.

Kvalsund er et ganske typisk kystsamisk område der språk og kultur ble hardt rammet av fornuksningspolitikken fram mot 1970-tallet og fiskeripolitikken etter dette. Forrige gang (1972-78) det var gruvedrift på denne kobberforekomsten det nå søkes om tillatelse på, ga det ikke noe positivt effekter på samisk kultur og samfunn. Tvert om kan det hevdes at det svekket samisk kultur ved at det ødela viktige kalvingsområder og flyttlei for reindriften og forurenset fjorden i en slik grad at det sannsynligvis medvirket til at fjordfisket for bofaste i fjorden så godt som ble borte. Også laksefisket ble sterkt redusert i denne perioden.

Miljødirektoratet vurderer at den viktigste negative miljøeffekten er at 8 km² av Repparfjorden (10-15 prosent) blir beslaglagt til sjødeponi. All bunnfauna i deponiområdet forsvinner som følge av at avgangsmasser plasseres på sjøbunnen. Arealbeslaget sjødeponiområdet omfatter er svært stort og innebærer et betydelig inngrep det er få sammenlignbare størrelser for både på land og i sjø. Det nærmeste vi kommer er Oslo Lufthavn på Gardermoen som dekker et område på 13 km².

Gruvedrift med sjødeponi vil påvirke de sjøsamiske interessene direkte. Den sjøsamiske bruken av fjorden og de sjønære arealene henger nøye sammen. De direkte berørte samiske interessene vil være fiskere, og andre som er knyttet til sjøsamisk bruk, inkludert såkalt fritidsfiske og utmarksbruk. Sametinget mener at arealbeslaget i Repparfjorden vil få konsekvenser for fisket i området. Repparfjorden har betydelige bestander av fisk der de viktigste artene er kysttorsk, hyse, flatfisk og sild. Samt anadrom laksefisk. Sametinget frykter at sjødeponering vil ha konsekvenser for oppgangen av anadrome laksefisk i Repparfjordvassdraget. Repparfjorden og Repparfjordelva er vedtatt som nasjonale laksvassdrag og laksefjorder. I dag regnes Repparfjordelva for å være blant landets ti beste lakseelver. Det drives sjølaksefiske i området, som tilhører region; Fjordene i Vest-Finnmark (kommunene Kvalsund og Alta). Samt utryddingsfiske etter kongekrabbe.

I følge KU har fisket i Repparfjorden betydning for enkeltbrukere, men ut ifra at både antall fiskere og fangstmengden er sterkt redusert i forhold til tidligere år er det lokale fisket i fjorden neppe av vesentlig betydning for majoriteten av befolkningen i området i dag. Likevel er det rimelig sikkert at et sjødeponi vil ha negativ virkning for sjøsamisk bruk av fjorden, omfanget klassifiseres som stort/middels negativt.

I KU er verdien for fiske satt ut fra nåværende fangsmengde og antall fiskere med tilhold i fjorden. Kyst- og fjordfiske har i over to tiår vært under et stadig press og har vært sterkt redusert. De siste årene har imidlertid dette fisket for en del kyst- og fjordområder tatt seg opp, blant annet grunnet økning i fiskebestand og høsting av nye arter (kongekrabbe i Øst-Finnmark), tilskuddsordninger for fjord- og kystflåten fra Sametinget og fiskereguleringer som i sterkere grad tar hensyn til dette fisket. Repparfjorden har som et tradisjonelt sjøsamisk område potensial til å ta seg opp som fiskeområde. Repparfjorden tilhører i tillegg et større fiskeriområde der fiskere fra andre områder høster og leverer til ulike mottak. KU har ikke tatt nødvendig høyde for dette. Det er derfor Sametingets vurdering at Repparfjorden har langt større verdi for fiske enn hva som er lagt til grunn i KU. Sametinget er derfor uenig i Miljødirektoratets konklusjon som sier: «Vi mener at et eventuelt fremtidig sjøsamisk fiske i fjorden ikke vil bli berørt i særlig grad.»

Vi mener de negative konsekvensene for fisket, samt potensialet for vitalisering av sjøsamisk fjordfiske er meget stor i Repparfjord. Gyteområde for torsk vil ha direkte lokale skader av sjødeponiet. Gyteområder for torsk har etter akvakulturlovens forskrifter et særlig sterkt vern. Tilsvarende vern må gjelde for arealkonkurrerende virksomheter. Arealbeslaget ved etableringen av et sjødeponi i Repparfjorden kan medføre direkte tap av rettigheter til fiske. Finnmarkskommisjonen skal etter finnmarkslovens § 29 utrede krav om kollektive eller individuelle rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder i Finnmark dersom noen med rettslig interesse i en avklaring krever det.

Samfunnsøkonomiske vurderinger

Sametinget er kritisk til vektleggingen som Miljødirektoratet gjør i forhold til gruvedriftens lønnsomhet kontra de miljømessige ulempene. Det er også en svakhet at det ikke er foretatt noen vurderinger av verditapet for eksisterende næringer ved etablering av gruvedrift i området, og den mulighetene for verdiskaping disse kan gi i framtiden. Det tas ikke tilstrekkelig hensyn til at virksomheten vil gå utover annen næringsvirksomhet som reindrift, fiske og fiskeoppdrett.

Vi mener de økonomiske beregningene baserte seg på for optimistiske kalkyler. Både med tanke på forventninger til lønnsomhet, sysselsettingsnivået og antall år med drift. Vår vurdering er at de samfunnmessige konsekvensene er dårlig belagt, preget av stor grad av antakelser og anslag, og med høy risiko i forhold til markedsutviklingen for kobber. Sametinget mener at tiltaket er svakt dokumentert og har begrenset samfunnmessig nytte utover lokale arbeidsplasser for et relativt kort tidsrom.

Ut fra en totalvurdering av de miljømessige ulempene som tiltaket vil medføre, sammenhold med de ulemper tiltaket vil ha for samisk kultur, reindrift, sjøsamisk fiske og bruk og samfunnsliv, mener Sametinget at det er uforsvarlig å gi tillatelse til gruvevirksomhet ved Nussir og Ulveryggen etter forurensningsloven.

Konsultasjoner

Vi gjør oppmerksom på at «Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» tilsier at det skal være konsultasjoner mellom partene på alle stadier i behandlingen av en sak. Vi ber derfor departementet om å ta kontakt med oss for tidspunkt for konsultasjoner om klagebehandlingen. Vi vil i forkant av konsultasjonsmøtet oversende et interessenotat som utdypet vår klage ytterligere.

Dearvuođaiguin/Med hilsen

Hege Fjellheim
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Jon Petter Gintal
seniorråddeaddi/seniorrådgiver